

tedaj nam gotovo ne more nihče za greh jemati, če v deželnih zadevah ne iščemo njegove pomoči. Sploh bi morali Slovenci na Kranjskem bolj poudarjati, da je to dežela čisto slovenska, v kateri ni družega deželnega jezika, razven slovenskega. Kaj bi še le počeli naši Nemci, ako bi ž njimi ravnali, kakor ravna Dunaj s Čehi na Dunaji. Znano je namreč, da je društvo „Komenský“ ustanovilo na Dunaji češko osnovno šolo na svoje stroške. Da so Čehi hoteli in hočejo imeti češko šolo, umeje se samo ob sebi, sicer lahko svoje otroke pošiljajo v nemške šole, katerih je dosti na Dunaji, da še ni treba novih ustanavljati. In vendar zahteva deželni šolski svet dolenjeavstrijski, da društvo „Komenský“ zapre češko šolo, ker se v njej otroci premalo nemščine učé. Društvo se je sklicalo na naučno ministerstvo, in Bog vedi, kako se bode stvar rešila. Nemcem je načelo, kako se mora slovanščina zatreti; slovenščina se mora izpodriniti iz naših šol v Ljubljani, namesto nje je

treba gojiti nemščino, in Slovan si pomagaj, upij za ravnopravnost, nikoli je ne doboješ, ako si je ne pridobiš sam v potu svojega obraza.

Ta politična rahločutnost mora izginiti. Zato tudi verujemo, da ima bodočnost na Kranjskem samo tisti, kdor se naslanja odločno na narodno stranko, katere še zdaj pogrešamo v deželnem zboru kranjskem, ali katera je že nastala iz potrebe in katera bode prej ali slej preuzela v obrambo tradicije slovenskega naroda. Zato se pa tudi nadejamo, da si bode ta odločna stranka — imenujte jo tudi radikalno — pridobila od dne do dne več somišljenikov in pristašev; upamo, da bode naša ideja, ki smo jo že prejšnje dni izrekli, veselo pozdravil ves narod ter nam jo pomagal izvrševati, da bode nova stranka mogla močno nastopiti na parlamentarnem bojišču, kjer bode kot poklicana čuvateljica narodnih pravic izvrševala voljo naroda, a nikogar družega v Slovencih.

Navade v Prekmurcih.

Priobčil Anton Trstenjak.

Jok pri pogrebu.

Ko sem lanskega leta potoval po Prekmurskem, da bi se seznanil z ljudmi in njihovimi navadami, našel sem mnogo navad, katerih nimajo ostali Slovenci. Jedna takih navad, ki jo še imajo Slovenci na Ogrskem, so posebni obredi, ki jih imajo o smrti in o pogrebu mrličevem.

„Slovanove“ bralce utegne tedaj morda zanimati, ako jih seznanim s pogrebnimi običaji. Pijetet do mrtveca ni povsod jednak v Prekmurcih. Velik pijetet do mrtveca se še nahaja na Seniku, to je blizu sv. Gotharda na reki Rabi, na skrajni severni meji slovenskega življa na zahodnem Ogrskem, a menj pijeteta pa je že na jugu, na pr. v Belotincih. Tudi samo na Seniku in njegovem obližji je še navada, da se žene jočejo in pojó pri pogrebu, a na jugu že ne poznajo te navade.

Kader umrje kdo v hiši, denejo mrliča na mrtvaško posteljo. Kakor so ljudje revni v gornjih krajih Prekmurškega, tako je tudi revna ta mrtvaška postelja. Deska, na dveh stolih položena, to je postelja, na katero polagajo Prekmurci mrliča. Nekateri, in teh je v ogrskih Slovencih mnogo, še stolov nimajo, in zato potegnejo desko k oknu v kotu, tako da je jeden kraj deske na jednem, a drugi na drugem oknu.

Po dnevi, zlasti pa zvečer, hodijo mrliča kropiti stari in mladi sosedje, prijatelji in znanci njegovi. Stare ženske molijo z mladimi Boga, a mladi zarod karta, ne za denar. Spleto robec, da je trd kakor kamen, in bijo tiste, kateri so izgubili.

Na dan pogreba pride učitelj, poje in v pesmi jemlje v imenu mrliča slovo od vseh sorodnikov, prijateljev in znancev ter imenuje vsakega po imenu. Pri Svetici je še navada, da se domar postavi k mrtvecu, položi roko nanj in se pojóč joče tako: „Es hilft kein Bitten, und kein Beten, und kein Weinen, und keine Medrezin.“ To poje domar, kader hočejo mrliča od hiše nesti.

Na grobu pa se joče žena za svojim možem po priliki tako, kakor sem podal v naslednjih vrsticah. Tega srčnega jokanja si človek še predočiti ne more. Pri sosednih Ogrih je še tudi ta navada, ali nekoliko različna. Tam so že take ženske, katere se jočejo za denar pri pogrebu, in človek si katero lahko najame, in če ji več plača, bolj se mu joče. Na gomili se tudi proti koncu svojega joka udova lepo zahvali vsem na tem, da so ji pokojnika sprevodili do večnega počitka, ali teh besed ne poje, in povabi vse na zadnjo „trobüno“, to je pojedino, ki jo priredi ona še isti dan, ko jedo vse, kar imajo. Dostikrat se zgodi, da se tu pogovarjajo, kako se je ta ali ona britko jokala po svojem možu. Primeri se tudi rado, da kdo znancev potolaži udovo ter jo vpraša, zakaj se je tako močno jokala, saj, pravi on, vzamem te lahko jaz za ženo, če si z menoj zadovoljna. Oh, ko bi to prej znala, odgovori mlada udova, ko bi vedela, da ti misliš na me, pa se ne bi tako močno jokala. Tako je človeško življenje; človek se lahko razjoče, še lažje pa razveseli.

Ker mislim, da bode mnoge zanimalo brati ta jok v jeziku ogrskih Slovencev, zato upam, da sem tudi tej želji ustregel.

„Dragi moj tiváriš, zdaj si me tü odstávo, ka bom ja zdaj činila; nindik nikoga nejmam. Dragi moj golobec, ljubleni moj tiváriš, kedvešni moj tiváriš, slatki moj oča, ka bom ja činila: što 'de mi vejčice (otroke) ráno (hranil), na koga se naslono; ljubleni moj oča, što 'de moja gazdijo (gospodarstvo) odprávo (opravljaj), što 'de na me na zrankoma gore góno, da nindik nikoga nejmam. Dragi moj tiváriš, kak bom ja zdaj domóu išla, ka je moj kot (hiža) prazen, ka je vse mrzlo od tebe. Kama koli pogledam, da je vse mrzlo. Či ja zajtrik stüjam (skuham), pa si k stoli sedem, pa si deco k stoli zovém, pa kojlek

gledam, pa tebe nindrik ne vidim, dragi zlati ljubleni moj tivariš, da si me na veke odstávo z mojev decóv vret, da sem ti vélika siróta ostála. Kak si zdaj začnemo, kak 'mo zdaj živéli? Što 'de nam kriuj pripravlo, što 'de nam njive oráo, što 'de nam sejo, što 'de nam senožete kosío, što 'de lepe lače nóso; hodliške lače správro; što de rano gor stanjúvo, držino gono; što 'de roso dol klačo; što 'de mi drva správro, spičlinje (vom Nadelholz) domou vozo; što 'de naše svinje v rede jemo pa kipúvo; što 'de našo máro, krave česo pa krímo; što 'de mlajše (to je otroke; mlajši = die Kinder, starši = die Eltern) gor rano, nje gvóntao; što 'de mené rano; što 'de makove reteše gyja (wer wird Mohnstrudel essen); što 'de nam zrezanice (Nudeln) správro. Lübleni moj tivariš, ti si me v dovinstvi odstávo; kak grlica na vejčici sama sam ostanola. Što 'de nam kaj zapovédo, ka 'mo zdaj mi činili, ka smo velike sirote oustale. Sama si ležem, sama si stanem; v noči na postele si premišlávam o tebe, ka mi nikdar več nazaj k mene ne prideš; na veke si me odstávo, ka te več nigder nazaj ne fčakam. Što 'de nam porcije (davek) správro, što 'de dam obítev spravlo; nejmamo soli, što nam je kúpi; nejmamo zábela, što nam perpravi; nejmamo kriuja; deca nad menov joče, velikou žalost si na me obrno, ka smo ednok veliki siromáče ostali. Dragi moj ftič, ljubleni moj golob, zlati moj angeo, na veke si nas tünjao (zapustil), ka smo veliki siromacje ostali. Sákši siromák 'má svojega stáriša, mi

ga pa nejmamo; sakši (vsak) na nas króí; sakši na nas kaže, ka smo veliki siromacje ostali od tistij máo, ka si ti nas tünjao. Dragi moji, dobri, lagovi, si nafkúp lepo zahvalim, ka ste mojega slatkoga tivariša sprevodili: sejm vam zahvalim, ki koli ste tú: mali, veliki, stari, mladi, dobri moji pojte z menov na slednjo njegovo trobino, ka nikdar več nemo ga vidli, pa nemo gučali ž njim; eto je vse našo slednjo na etom svejte zdaj fkúp bilo ž njim. Dragi tivariš, jezerokrat z Bogom, več te nemo vidla! Bog daj, ka 'ma se pred božim licom vidla! Sunce, mejsec i zvezde tebi véno svetijo! Lübleni tivariš, jezerokrat z Bogom! Bog daj, ka 'mo se na drúgor ejte vsi fkúp veselili! Amen."

Ako ima mati, kateri je umrl mož, otroke, pristavi še te besede: „Deca moja draga, spomente se s pokojnega oče ino vórno za njega Bogá mólte.“

Tako se jočejo in pojo samo žene, a možje se samo jočejo in ne pojo, kader kateremu umrje žena. Umrje li mati, ki ima hčere, potem te pojo in še pristavljajo o sebi te besede: „Što 'de nam len spravlo, što 'de nam gvont pa súkne spravlo, vánkiše, póstele; mi odstavlene sirote brezi matere; na nas nišče ne 'de gledó. Što nas k možej da, da smo mater zgúbile. Bog nas diñnok pod svojo obrambo vzeme. Dragi bratec, Jože, Miško, zdaj smo mater zgúbili, nejmamo več vüpanja, kam se naslonimo — na Bogá.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

(*Dr. Franu vitezu Miklošiču,*) ki je na dan praznovanja svoje sedemdesetletnice, ravno na dan slavnosti, ki se je vršila v Ljutomeru, njegovem rojstnem okraji, dobil od srbskega kralja veliki križ kr. srbskega reda svetega Save, dovolil je cesar, da sme omenjeni red nositi. Takisto mu je dovoljeno nositi carski ruski red svetega Stanislava II. reda in komanderski križ kr. rumunskega reda „zvezde rumunske“.

(*Simon Gregorčič v Slovakah.*) Andrej Bella je v Slovakah dobro znan pesnik. Pred dvema letoma je izdal prvi zvezek svojih krasnih poezij, katere so se tako hitro spečale, kakor do sedaj še nobena knjiga v Slovakah. Njegove pesmi, zložene v pravem slovaškem duhu, priljubile so se koj narodu in njegovo ime se sedaj imenuje med najboljšimi liriki slovaškimi. Bivajoč lansko leto v Gradci kot vojaški duhovnik evangeljske vere, občeval je mnogo s tamkajšnjimi slovenskimi rodoljubi ter se jako zanimal za naše slovensko slovstvo. Da svoje rojake seznanj vsaj nekoliko z našim slovstvom, prevel je Jurčičevega „Sosedovega sina“ in več Gregorčičevih proizvodov v slovaški jezik.

(*A. Vaupotiča kompozicije in transkripcije za citre.*) Citrašev imamo na Slovenskem nekoliko, ali malokateri izmed njih pozna skladbe našega rojaka A. Vaupotiča, katerega tujci, zlasti Nemci bolj poznajo, nego njegovi rojaki. Doma iz prijaznega trga Ljutomera, pečal se je že od mlada s to stroko ter nam je tudi v nji pokazal začetek. In lep začetek! Ni nam namen naštevati dolgo vrsto njegovih skladb, častiti bralci in bralke, katere bi gostokrat rade imele kako skladbo od Slovenca, opozar-

jamo o ti priliki na ime našega slavno znanega skladatelja in jim priporočamo, naj si skladbe za citre naročajo pri g. A. Vaupotiči, telegrafskem uradniku v Trstu, kateri jim bode drage volje postregel s svetom in skladbami. Vaupotičeve skladbe so urejene nekatere za jedne, nekatere za dvoje citre. O ti priliki naj še to omenimo, da je našega umetnika odlikovala Nje Veličanstvo naša cesarica z demantnim prstanom za krasno skladbo: „Die Frageblume“, katero je skladatelj posvetil Nje visokosti presvetli gospe Mariji Valeriji, naši cesarski princesinji in nadvojvodkinji, kateri je sam na cesarskem dvoru citral svoje divne skladbe in bil zato od vseh jako pohvaljen. Zato pa želimo, naj bi se tudi Slovenci bolj zanimali za skladbe svojega rojaka g. A. Vaupotiča, kateremu na neumornem trudu in lepib uspehah na tem polji od srca čestitamo.

(*Napad na družbo sv. Mohorja.*) Ravnokar nam dohaja telegrafska vest iz Celovca, da je poslanec dr. Traun predložil v deželnem zboru koroškem interpelacijo zarad „obstoja in delovanja“ družbe sv. Mohorja. Jdnake naskoke na narodna podjetja slovenska smo že večkrat opazovali. Na Štajarskem si prizadevajo nemčurji in Namci na vso moč ugonobiti prekristni tednik „Slovenski Gospodar“, ki pogumno zagovarja pravice štirskih Slovencev. In zdaj — koga ne bi zgrabila sveta jeza — čujemo, da se bode v deželnem zboru koroškem razpravljalo o društvu, ki je drago in milo vsem Slovincem; o društvu, ki je največ omike razsejalo po vseh slovenskih pokrajinah. Sicer še nam ni znano, kaj namerja nemški poslanec s svojo interpelacijo, ker še njenih besed ne vemo, ali toliko pa